

УДК 655.15:336.77.001.2

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ КРЕДИТУВАННЯ ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

А.В. Кваско

Дається оцінка стану кредитування поліграфічних підприємств, зазначаються причини їх низької активності на кредитному ринку і можливі шляхи активізації діяльності в цьому напрямі.

This work examines the condition of credit to polygraph enterprises, defines the reasons of their low activity on the credit market and possible ways of its rise.

Ефективність роботи поліграфічних підприємств, як і підприємств інших галузей, у значній мірі визначається технічним рівнем виробництва, рівнем технологічних процесів і раціональною організацією виробництва й праці. Вирішальне значення має саме технічний рівень виробництва, який визначається ступенем прогресивності техніки, рівнем її механізації та автоматизації, ступенем оновлення активної частини основних засобів, і безпосередньо впливає на якість, конкурентоспроможність і собівартість продукції, тривалість виробничого циклу тощо. Техніка і технологія виробництва є вирішальними у конкурентоспроможності підприємств.

Проведене дослідження на п'яти поліграфічних підприємствах Києва показало, що рівень зносу основних засобів на трьох з них наближається до 50%, одного складає 60%. Вікова характеристика активної частини основних засобів цих же підприємств свідчить про те, що їх середній вік коливається від 10 до 20 років. Це негативно впливає на діяльність даних підприємств у ринкових умовах, спричиняє низьке завантаження продукцією, простої устаткування і робітників, що в кінцевому підсумку визначає основні показники їхньої діяльності.

Суттєвого поліпшення можна було б досягти за умови підвищення технічного рівня виробництва, а саме: заміни наявної техніки сучасним устаткуванням з більш високим рівнем автоматизації та модернізації (це стосується не тільки збільшення швидкості роботи машин, а й зменшення часу на їх переналагодження, зростання рівня автоматизації, безперервного контролю виробничого процесу та якості продукції).

Однією з ринкових умов розвитку і стійкої життєдіяльності будь-якого підприємства є ефективність вкладення капіталу в конкретний інвестиційний проект.

Враховуючи фінансовий стан аналізованих підприємств, виділення коштів за рахунок власних фінансових ресурсів для придбання нової техніки, ціни на яку надзвичайно високі, у багатьох випадках є неможливим. Тому подальша діяльність у цьому напрямі можлива лише за умови залучення коштів, якими можуть бути інвестиційні надходження з різних джерел.

Проведене нами дослідження показало, що більшість поліграфічних підприємств не робить конкретних кроків у цьому напрямку. Згідно з даними статистичного щорічника, обсяг інвестицій у поліграфічній промисловості в порівняльних цінах у 1985 р. склав 46 млн.грн., у 1990 р. – 62 млн.грн., у 1995 р. – 7 млн.грн. і в 1997 р. – 14 млн.грн. [7, с.211]. Так, з п'яти підприємств короткострокові кредити брали у 1999 р. тільки дві друкарні – РВО „Поліграфкнига” і ВАТ „КДНК”.

Низька активність поліграфічних підприємств на кредитному ринку спричинена: фінансовим станом підприємств; політикою банків щодо довгострокового кредитування; високими відсотковими ставками; впровадженням високого рівня показника застави як умови видачі кредиту; сповільненим пристосуванням керівництва багатьох підприємств до умов роботи в ринковому середовищі.

Складний фінансовий стан підприємств обумовлений рядом причин. Серед них: зменшення попиту на літературу, неповне використання наявної техніки із-за неможливості забезпечити на ній виготовлення продукції належної якості. Усе це призводить до далеко неповного використання потужності підприємств, що негативно впливає на економічні показники. Згідно з вимогами деяких банків, пошукачі кредиту повинні увійти в проект з власним капіталом у

співвідношенні 7:3. Перед наданням послуги банк здійснює оцінку можливості надання кредиту підприємству, яка може проводитися за декількома методиками [6, с.119–120]:

1) за трьома фінансовими показниками (АКБ „Україна”) – коефіцієнтами загальної ліквідності, абсолютної ліквідності, забезпеченості власними обіговими коштами. Залежно від значення коефіцієнтів і встановлених банками нормативів підприємства-позичальника діляться на три класи. До першого з них відносяться підприємства-позичальники, в яких фактичні значення цих коефіцієнтів перевищують нормативні (однак значне перевищення також не завжди сприймається однозначно); до другого – підприємства-позичальники, в яких фактичні значення двох коефіцієнтів перевищують нормативні, причому пріоритет надається тим суб'єктам, де одним із цих показників є коефіцієнт абсолютної ліквідності; до третього – підприємства-позичальники, в яких фактичні значення коефіцієнтів менші за нормативний рівень (більшість поліграфічних підприємств не може похвалитися оптимальними значеннями фінансових коефіцієнтів);

2) за показниками фінансового стану, які виражаються в кількості балів. Методика визначення балів встановлюється банком (наприклад, АКБ „Промінвестбанк”). Чисельність показників збільшується майже до 30. Одним з найвагоміших показників є рентабельність виробництва. При досягненні певного рівня (20%) може бути оцінений 30-ма балами. Максимальна кількість балів за інші показники не перевищує 10. Залежно від сумарної кількості балів усі підприємства діляться на п'ять класів (I клас – сума балів більше 300, II клас – 150–300, III клас – 100–150, IV клас – 50–100, V клас – менше 50 балів), що визначає послідовність надання кредитів;

3) за трьома аналітичними блоками – загальною характеристикою позичальника, аналізом фінансового стану підприємства, аналізом ефективності кредитної і комерційної операції або інвестиційного проекту (АППБ „Аваль”). Для кожного блоку встановлюється система показників і дається оцінка кожного з них у балах. Кількість балів кожного показника визначається множенням ваги показника на його якісну оцінку (вага показника диференційована від 2 до 15, а якісна оцінка – від 1 до 5). Залежно від сумарної кількості балів підприємства-позичальники діляться на п'ять класів. До найбільш надійних (клас „А”) належать підприємства з сумою балів більше 100, а до позичальників з низькою вірогідністю повернення кредиту (клас „Д”) – менше 30. Це також дозволяє визначити послідовність надання кредитів.

Комерційні банки не мають достатньої зацікавленості в довгостроковому кредитуванні, що пояснюється високим кредитним ризиком, який стримує зростання портфеля кредитів банків і визначає їх обережну кредитну політику, а це, в свою чергу, значно ускладнює процес отримання кредитів поліграфічними підприємствами.

Встановлені банками високі кредитні ставки особливо до 2000 р. (процентні ставки для гривневих кредитів склали 84% в січні і 76% у грудні 1999 р., 60% у жовтні і 45% у грудні 2000 р., а для валютних – відповідно, 36% на початку і 30% наприкінці 1999 р. та 18–20% наприкінці 2000 р. [4, с.3]) не давали можливості поліграфічним підприємствам своєчасно повернути взяті кошти, що зумовлювало відповідне ставлення до взяття кредитів.

Оцінка рівня інвестиційної привабливості поліграфічної промисловості, як показали дослідження, проведені вітчизняними економістами за методом стандартизації показників, знаходиться на одному з останніх місць серед інших галузей. Це підтверджують і дані статистики.

Негативно вплинуло на можливість отримання інвестицій встановлення показника застави як умови видачі кредиту. Сума застави часто досягала 200% від суми кредиту. Причому перевищення суми застави над кредитом у 1,5–2 рази є однією з вимог кредитування Європейського Банку Реконструкції і Розвитку.

Ускладнювала інвестиційний процес сповільнена пристосовуваність керівництва окремих друкарень до умов роботи в ринковому середовищі.

Положення, що склалося в інвестиційному процесі у поліграфії, як і в інших галузях, останнім часом поліпшилося. Цьому сприяло періодичне зменшення кредитних ставок (на початку 2001 р. вони становили для кредиту в національній валюті 38%, в іноземній – 16%). Ряд комерційних банків зацікавлений у довгостроковому кредитуванні промислових підприємств, і питома вага довгострокових кредитів у загальному обсязі банківських кредитів зростає.

Підприємства стали використовувати лізинг, що дає можливість впроваджувати техніку без одночасного повернення коштів.

Питання впровадження нової техніки для багатьох діючих підприємств сьогодні є першочерговими і визначають їх життєдіяльність на ринку поліграфічних послуг. У зв'язку з цим актуальними для поліграфічних підприємств є:

активізація роботи в нових умовах господарювання: розширення ринку послуг, зважена цінова політика, освоєння нових видів продукції, упорядкування й розробка нових нормативів і норм, що в результаті повинні забезпечити краще використання виробничих можливостей підприємств;

економне використання наявних коштів, спрямування їх передусім на переоснащення виробництва і модернізацію устаткування;

пошук шляхів залучення інвесторів на вигідних для підприємства умовах (включаючи й іноземне інвестування), використання лізингової форми інвестування;

державна підтримка книговидавничої справи.

1. Годовой обзор: сказано – сделано // Бизнес. 2001. №1–3. С. 14–15.
2. Захарін С.В. Моніторинг інвестиційного клімату // Фінанси України. 2001. №1. С. 111–117.
3. Инвестиции в Украине / Под ред. С.И. Вакарина. К., 1996.
4. Кредиты предприятиям на 11.01.2001, % годовых // Бизнес. 2001. №1–3. С. 17.
5. Лисенко І. Кредитори вже активізувалися, на черзі позичальники // Галицькі контракти. 2001. №5. С. 17.
6. Потійко Ю.А. Аналіз кредитоспроможності підприємств в умовах ринкових відносин // Фінанси України. 2001. №1 С. 118–123.
7. Статистичний щорічник України за 1997 рік. Державний комітет статистики України / Під. ред. О.Г. Осауленка. К., 1999.
8. Швайка Л., Янковська С. Інвестиційна діяльність галузі: напрями активізації // Палітра друку. 1998. №3, С. 28–29.

УДК 658.26

ПОТОЧНИЙ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГІЇ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОГО КОМПЛЕКСУ

Г.Р. Копець

Обґрунтовується актуальність і необхідність налагодження поточного обліку використання енергії в бюджетних установах видавничо-поліграфічного комплексу. Розглядаються методи аналізу спожитої установою енергії.

This article substantiates the necessity of implementing current energy consumption accounting in state institutions of publishing and printing industry. Methods of analyzing energy consumption by an institution are reviewed.

Проблему подолання кризових явищ в енергетиці можна розв'язати шляхом розроблення та впровадження нових економічних механізмів, спрямованих на підвищення рівня розрахунків за спожиті енергоносії та контроль енерговикористання. Ці механізми зможуть забезпечити раціональне енерговикористання та енергозбереження. Однією з найголовніших передумов раціонального енерговикористання та енергозбереження є налагодження й організація об'єктивного поточного обліку та аналізу споживання енергії в бюджетних установах видавничо-поліграфічного комплексу (ВПК).

Рівень платежів за енергію залежить від обсягу спожитої енергії та її ціни. Оскільки остання має стійку тенденцію до зростання, то на фінансовий стан бюджетних установ ВПК суттєво впливає фактичний обсяг використаної енергії. Тому для оптимізації встановлення потрібного обсягу споживання енергії та управління енерговикористанням необхідний постійний облік використаної енергії. Саме такий облік та якісно проведений аналіз енерговикористання дозволить впливати на поведінку працівників і клієнтів установи з метою спонукання їх до ощадливого використання енергії, поліпшить загальний фінансовий стан установи і сприятиме зниженню вартості наданих нею послуг.

Облік енергії є надзвичайно важливою передумовою ефективного управління використанням енергії в бюджетних установах ВПК. При цьому він розглядається як неперервний процес збору, накопичення і збереження даних від приладів, що здійснюють відлік спожитої